

4. Методика розслідування окремих видів злочинів, підслідних органам внутрішніх справ: навчальний посібник / О.В. Батюк, Р.І. Благута, О.М. Гумін та ін.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 324 с.

5. Драпкин Л. Я. Основы теории следственных ситуаций. Свердловск, 1987. 163 с.

6. Криминалистика: учеб. / под. ред. И.Ф. Крылова, А.И. Бастрыкина. Москва: Дело, 2001. 800 с.

7. Криминалистика: учеб. / И.Ф. Герасимов, Я.Л. Драпкин, Е.П. Ищенко и др.; под ред. И.Ф. Герасимова, Л.Я. Драпкина. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Высш. шк., 2000. 672 с.

8. Петров С.Є. Розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.09. Київ, 2010. 19 с.

9. Патрелюк Д.А. Розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених неповнолітніми: навч. посіб. Дніпропетровськ: ФОП Лопатніков С.Г., 2012. 221 с.

Худенко Д.М.
головний оперуповноважений
відділу Департаменту
захисту економіки
Національної поліції України

РОЗБІЖНІСТЬ В ПРОФЕСІЇ З ПРОЦЕСУАЛЬНОЮ КОМПОНЕНТОЮ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ КРИМІНАЛЬНИХ АНАЛІТИКІВ У ПОЛІЦІЇ

2018 року Одеський державний університет внутрішніх справ України повідомив про утворення науково-дослідної лабораторії з питань кримінального аналізу, а також про підготовку ним аналітиків [1], попит та процес навчання яких за сучасних умов виявився актуальним. Подібні дослідження та навчання є однією з перших спроб підготувати поліцейських за освітнім ступенем «магістр» спеціальності «Системний аналіз» (галузь знань «Інформаційні технології»), спеціалізація «Кримінальний аналіз». Заради об'єктивності варто вказати, що частково першість у даному питанні по праву належить Державній прикордонній службі України (далі - ДПСУ) та Державній фіскальній службі України, якщо не враховувати адаптацію під цілі поліції та обсяг підготовки. Наприклад, у 2016 році в академії ДПСУ розпочато навчальний курс з аналізу ризиків та кримінального аналізу для співробітників поліції [2, с.24]. Хоча за великим рахунком схожим питанням раніше за правоохоронні органи переймалися цивільні вищі, наприклад, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». В останньому випадку це природно адже відповідні потреби менеджменту в галузі економіки вимагали підготовки аналітиків. Натомість система управління правоохоронною діяльністю не

спрацювала на упередження нових викликів сьогодення, а потреби детерміновані активними процесами євроінтеграції, зокрема Концепцією впровадження в поліції моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою.

І дійсно, якщо взяти до уваги останні заяви керівництва чи структурних підрозділів поліції [3], проаналізувати профілі посад та оголошення про конкурс до нових правоохоронних та ряду інших державних органів, то можна стверджувати про державну потребу у професіоналах подібного роду. Так, на сайті ДПСУ розміщено оголошення про вакансію начальника сектору кримінального аналізу Управління внутрішньої та власної безпеки ДПСУ. По суті оголошення він зобов'язаний готувати інформаційно-аналітичні документи про діяльність свого Управління, узагальнювати періодичні (місячні, кварталні, річні) та тематичні аналітичні звіти про результати оперативно-службової діяльності підрозділів забезпечення внутрішньої та власної безпеки; здійснювати процес ефективного стиснення інформації та апробацію створеної ним в результаті аналітичної роботи моделі ситуації, або запропонувати систему способів для її перевірки в майбутньому; вести облікову документацію та електронні бази даних за компетенцією і т.п. Необхідні якості та навички - впевнене користування ПК: MS Office, Internet, використання комп'ютерної техніки та програмного забезпечення і т.п. [4]. Також у якості прикладів можна навести і працівників Управління аналітики та обробки інформації Національного антикорупційного бюро України або Державного бюро розслідувань України.

Різним аспектам кримінального аналізу та підготовки професіоналів цієї справи в поліції присвячено праці таких вчених, як О.Ю. Бусол [5], О.Є. Користін [6], А.В. Мовчан [7] та ін. Одним з перших, хто системно на науковому рівні формулював сучасні вимоги до підготовки фахівців у галузі інформаційних технологій був А.В. Мовчан. Зокрема, ним розроблено модель підготовки, яка складається з таких компонентів: цільовий; змістовний; навчально-технологічний; процесуальний, результативно-діагностичний. При цьому, у контексті нашого дослідження цікавим є процесуальний компонент. На думку автора він охоплює форми організації навчання, методи, засоби, методики, технології викладання навчальних дисциплін спеціалізації «Протидія кіберзлочинності», серед яких: «Інформаційне забезпечення органів Національної поліції», «Інформаційні технології», «Основи програмування», «Комп'ютерна розвідка», «Особливості розкриття кіберзлочинів», «Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності», «Кримінальний аналіз» тощо [7].

Саме «Кримінальний аналіз» із цього переліку є ключовим у питанні процесуальної компоненти підготовки професіоналів-аналітиків, модель підготовки яких класично не сформульована, а тому і викликає у нас цікавість.

На нашу думку, ми маємо встановити мету їх підготовки, яка визначить

усі інші навчальні компоненти, якщо розглядати модель підготовки на прикладі А.В. Мовчан. І ця мета повинна сягати підготовки конкурентоспроможних аналітиків не лише в правоохоронних структурах України, але й світу. В якості аргументу даної тези – глобалізація в поліцейському співробітництві; транснаціональний характер правопорушень; виведення викрадених коштів у офшори; витрати чиновників за кордоном і т.п. І не варто зводити підготовку до кримінального аналізу, вони мають працювати по адміністративним правопорушенням та дисциплінарним проступкам тому, що має бути використано комплексний підхід адже існують феномени малозначності, преюдиції і т.п.

Крім того, в поліції на практиці аналітику ставлять завдання від створення звичайного макроса на VBA Excel, специфікації в I2, отримання EXIF-інформації з фото, вибору інструменту пошуку у якості програмного забезпечення і т.п. аж до більш складного – формулювання профілю-характеристики об'єкту, виявлення ознак делікту чи прогнозування процесів.

З урахуванням вищевказаного та власного досвіду можна говорити мінімум про 60 дисциплін, які необхідні для вивчення. Це економічні та інші гуманітарні (без юридичних) дисципліни (основи маркетингу, основи економічної теорії, основи менеджменту, основи наукових досліджень, PR, українська мова професійного спрямування, ділова іноземна мова, китайська мова, англійська, французька, німецька, грецька мова, архівна справа, режим секретності і т.п., медіакритика, медіаметрія, теорія твору і тексту); технічні та суміжні дисципліни (візуалізація даних, захист інформації на об'єктах інформаційної діяльності, організація і системи контент-моніторингу інформаційних ресурсів в інтернеті, безпека програм та даних, теорія інформації, основи програмування та алгоритмічні мови (html, vba, js, php і т.п.), правові інформаційно-пошукові системи, теорія автоматизованої обробки інформації, системи штучного інтелекту, технологія мультимедіа, створення та обробки зображень, Data mining і т.п.); правові дисципліни (форензика, оперативно-розшукова психологія, оперативно-розшукова діяльність, спеціальна техніка, спецкурси з державних закупівель, бюджетних коштів та відмивання коштів і т.п.).

Названі дисципліни не є чимось новим. Так, Київський національний університет ім. Т. Шевченка пропонує курси «Теорія і практика журналістських розслідувань / Журналістські розслідування» або «Медіаметрія», академія ДПСУ - три види курсів підвищення кваліфікації з кримінального аналізу, АНАСАРА - 4 базових аналітичні курси і т.д.

Проте, звертає на себе увагу той факт, що державний класифікатор професій або ДК 003:2010 [8] містить лише наступні професії: аналітик з інвестицій аналітик з комп'ютерних комунікацій; аналітик з кредитування; аналітик з модельної діяльності; аналітик з питань фінансово-економічної безпеки; аналітик комп'ютерних систем; аналітик комп'ютерного банку даних; аналітик комунікацій (крім комп'ютерів); аналітик консолідованої

інформації; аналітик операційного та прикладного програмного забезпечення; аналітик програмного забезпечення та мультимедіа; аналітик систем (крім комп'ютерів) та аналітик у сфері професійної зайнятості. Дещо подібний стан справ і щодо військових професій. На завершення, спробуємо піддати не складному аналізу одну з цих професій, наприклад, таку, яка найбільш може бути по смислу наближена до потреб поліції, - аналітик консолідованої інформації. Станом на 06.10.2018 на сайті www.work.ua [9] знайдемо 9 вакансій з оплатою праці в 15 тис.грн., які відкрили мережі супермаркетів, аптеки, виробники хлібобулочних виробів і т.п. Вимогами до аналітиків є вміння працювати з 1С, Excel і т.п. Одразу стає зрозумілим, що за такого простого підходу, це не те, що потрібно, але може бути взято до уваги у якості досвіду для формулювання вимог до професії аналітика в поліції.

Звісно все вищезазначене не є вичерпним з огляду на обсяг тез, не претендує на абсолютизм, є суб'єктивним поглядом на основі власного досвіду в сфері аналізу. Наприклад, ряд британських консалтингових фірм у сфері аналізу шукає аналітиків з політологічною, історичною або економічною освітою.

Таким чином, розбіжність в професії з процесуальною компонентою моделі підготовки кримінальних аналітиків у поліції полягає у спробах підготовки аналітиків без професії. Саме тому пропонується визначити стратегічну мету для підготовки аналітиків в поліції, продовжувати наукову дискусію з підготовки кримінальних аналітиків, а також прийняти відповідні зміни до державного класифікатору професій.

1. Кримінальний аналіз: підготовка магістрів в ОДУВС. - Режим доступу: <http://oduvsv.edu.ua/news/kriminalnij-analiz-pidgotovka-magistriv-v-oduvsv/>

2. Система підготовки кадрів для сил безпеки України: проблеми та перспективи розвитку: аналітична доп. / С.В. Сьомін, О.О. Резнікова; за заг. ред. В.П. Горбуліна. Київ: НІСД, 2016. 50 с.

3. Кримінальний аналіз - це ефективна робота поліції та безпека громадян (фото). - Режим доступу : http://mvs.gov.ua/ua/news/10309_Kriminalniy_analiz___ce_efektivna_robota_policii_ta_bezpeka_gromadyan_FOTO.htm

4. Начальник сектору кримінального аналізу УВВБ. - Режим доступу: <https://dpsu.gov.ua/ua/Nachalnik-sektoru-kriminalnogo-analizu-UVVB/>

5. Бусол О.Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період: монограф. Київ: Ін Юре, 2014. 564 с.

6. Основи кримінального аналізу: посібник з елементами тренінгу / Користін О.Є., Албул С.В., Холостенко А.В., Засць О.М., Ісмайлов К.Ю., Тетерятник Г.К., Горбаньов І.М. Одеса: ОДУВС, 2016. 112 с.

7. Мовчан А.В. Актуальні проблеми впровадження в органах національної поліції України моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою // Соціально-правові студії. 2018. Вип.1. С. 17-22. - Режим доступу : http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/biblioteka/sps/SPS_2018_1/05.pdf

8. Класифікатор професій ДК 003:2010. - Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>

9. Аналітик консолідованої інформації. - Режим доступу : <https://www.work.ua/jobs-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA+%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%>

Ценов Д.М.

здобувач

Харківського національного
університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Одним з найнебезпечніших кримінальних проявів сучасної злочинності є корисливо-насильницька діяльність. Злочини, що до неї відносяться, заподіюють велику матеріальну шкоду фізичним особам, підприємствам, організаціям і установам різних форм власності, посягають на здоров'я, фізичну і психічну недоторканість громадян, нерідко супроводжуються вбивствами. Такі злочини суттєво порушують конституційні права людини: невід'ємне право на життя, на повагу і гідність, на свободу та особисту недоторканість (ст.ст.27-29 Конституції України), а також на соціальне і матеріальне благо – право власності (ст.ст.13,41 Конституції України) [1].

Аналіз слідчої практики показує, що дії злочинців мають тенденцію до зростання їх суспільної небезпеки, вдосконалення і переростання у злочинну групову діяльність. Вчасне припинення і успішне розслідування злочинів названої категорії викликає значні труднощі. Важливу роль у підвищенні ефективності розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів, до яких відносяться і злочини корисливо-насильницького спрямування, повинні відіграти наукові дослідження, зокрема ті, які стосуються висвітлення тактичних засад проведення окремих слідчих (розшукових) дій, а в першу чергу, огляду місця події під керівництвом слідчого і за допомогою підрозділів кримінальної поліції.

Огляд місця події, відповідно до ст. 237 КПК України, проводиться з метою виявлення слідів злочину та інших речових доказів, з'ясування обстановки злочину, а також інших обставин, які мають значення для справи.

Згідно з ч. 3 ст. 214 КПК України, слідчий огляд у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після завершення огляду [2].

Що стосується злочинів корисливо-насильницького спрямування, варто